

Fietsen en lopen in een beweegvriendelijke Omgevingswet

Fietsen en lopen als antwoord op uitdagingen

Fietsen en lopen bieden oplossingen voor diverse ruimtelijke uitdagingen als parkeerproblemen, doorstroming en veiligheid. Fietsen en lopen bieden ook oplossingen voor sociale opgaven als het levensloopbestendig inrichten van wijken en het bevorderen van gezondheid. In Nederland en in het buitenland zijn steeds meer voorbeelden te vinden van dergelijke oplossingen. Voor verschillende thema's laat dit inspiratiedocument inspirerende voorbeelden zien van het stimuleren van een beweegvriendelijke leefomgeving.

De fysieke leefomgeving in de Omgevingswet

Zodra de Omgevingswet in werking is getreden hebben het Rijk, provincies en gemeenten omgevingsvisies en hebben gemeenten hun bestemmingsplannen en verordeningen omgevormd tot een omgevingsplan. Het doel van dit inspiratiedocument is om professionals van overheden en andere partijen zoals verkeerskundigen, ruimtelijk ontwerpers, gezondheidsdeskundigen en lokale organisaties concrete handvatten te bieden voor het benutten van de instrumenten die de Omgevingswet biedt voor het bevorderen van fietsen en lopen.

Deze uitgave laat de concrete vertaling zien van beleidsdoelen naar de instrumenten van de omgevingswet die voor gemeenten het meest van belang zijn: de omgevingsvisie, programma's en het omgevingsplan. Enkele ideeën in dit inspiratiedocument zijn uitgewerkt tot teksten die je kan gebruiken in één van deze instrumenten, dit ter illustratie van de mogelijkheden die de Omgevingswet biedt voor het stimuleren van fietsen en lopen.

Inspiratiedocument

Lopen en fietsen cruciaal voor het bereiken van een gezonde en beweegvriendelijke omgeving

Lopen en fietsen zou het centrale uitgangspunt van het beleid en ontwerp van de fysieke leefomgeving moeten zijn. Ook de GGD's hebben dit vastgelegd in hun beleid: "Door voor dagelijkse verplaatsingen, naar werk, school en winkel, te fietsen en lopen kan iedereen voldoen aan de nationale bewegnorm. Voor langere afstanden kan dit in combinatie met OV. Actief vervoer heeft geen negatieve invloed op het klimaat. Niet parkeren op straat en minder auto's geven bovendien ruimte voor een aangename leefomgeving".

→ [Kernwaarden voor een gezonde leefomgeving](#)

Niet alleen de GGD is voor het bevorderen van fietsen en lopen. Begrippen als smart mobility, new mobility, mobility as a service (MaaS) en duurzame gebiedsontwikkeling wijzen op dezelfde trend. Deze concepten hebben vaak gemeenschappelijk dat via een [mobiliteitshub](#) overgestapt kan worden op een andere vervoerwijze. En in België is het [STOP-principe](#) voor ruimtelijke inrichting geïntroduceerd met dezelfde aandacht voor langzaam verkeer: begin met denken vanuit de Stappers (voetgangers), Trappers (fietsers) en Openbaar (collectief) vervoer en dan pas vanuit Personenwagens.

Er bestaat ook een [calculator](#) om de gezondheidswinst te berekenen. Overigens is ook de verkeersveiligheid gediend met stimuleren van fietsen en lopen, volgens de [European Transport Safety Council](#) (ETSC).

Beweegvriendelijke omgeving

Een begrip dat mooi aansluit op de kernwaarden voor een gezonde leefomgeving is de [beweegvriendelijke omgeving](#). Een beweegvriendelijke omgeving bestaat uit voorzieningen om te spelen, bewegen en te verplaatsen en die uitnodigt tot verblijven en bewegen.

Voorbeelden van een beweegvriendelijke omgeving zijn op diverse plaatsen in dit inspiratiedocument opgenomen. Een beweegvriendelijke plek is vaak ook een prettige plek: beleving is minstens zo belangrijk als de fysieke inrichting. [Het Handboek Prettige Plekken](#) geeft tips.

Inspiratiedocument

Investeren in fiets en OV rendabeler dan investeren in auto

Investeren in een mobiliteitssysteem dat zich primair richt op het verbeteren van de OV- en fietsbereikbaarheid blijkt volgens een [recent onderzoek](#) een factor 3 tot 4 efficiënter te zijn in termen van reistijd en bereikbaarheid, dan investeren in een systeem dat zich primair richt op autobereikbaarheid. De onderzoekers waarschuwen wel dat de uitkomsten uit de onderzochte steden niet zonder meer vertaald kunnen worden naar andere gebieden.

Instrumenten van de Omgevingswet

De Omgevingswet is gericht op een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit. Die leefomgeving moet volgens de wet ingericht, gebruikt en beheerd worden voor de “vervulling van maatschappelijke behoeften”. De instrumenten die daarvoor het meest in beeld zijn, zijn de omgevingsvisie, het programma en het omgevingsplan. In een [brochure van het CROW](#) wordt dieper ingegaan op de betekenis van de Omgevingswet voor mobiliteit en de rol van de verschillende instrumenten.

Goud in handen met fietsen en lopen

In 2018 verscheen een whitepaper met de titel [Fietsen en lopen: goud in handen](#) die bedoeld was om te inspireren. Dit inspiratiedocument is een vervolg hierop en bedoeld om professionals en bestuurders van overheden, organisaties en bedrijven te inspireren concreet aan de slag te gaan met het stimuleren van fietsen en lopen. Deze uitgave is gericht op concrete vertaling van beleidsdoelen naar de instrumenten van de omgevingswet: de omgevingsvisie, programma's en het omgevingsplan.

Omgevingsvisie:
Ambities en doelen

Programma:
Plan met concrete acties
om doelen te realiseren

Omgevingsplan:
Regels om de acties in het
programma te faciliteren

Praktische ideeën in thema's

We hebben zoveel mogelijk praktische en beproefde ideeën opgenomen, zoals bouwstenen voor de omgevingsvisie, een programma of het omgevingsplan.

Inspiratiedocument

Fietsstraat

Samenwerken en participatie

Thema:

Duurzaam en gezond wonen

terug naar
overzicht
thema's

Inspiratiedocument

De [Merwedekanaalzone](#) in Utrecht is ontworpen als een voorbeeld voor een duurzame en gezonde woonwijk. Het gaat hierbij om samenlevingsvormen, bedrijven en andere organisaties en individuen voor wie kwaliteit van leven voorop staat. In het gebied is uitgegaan van principes van de integrale gezonde stad. Daarbij is er ruim plaats voor actieve vervoerswijzen in samenhang met de ruimtelijke identiteit van de wijk. De nieuwe wijk wordt gekenmerkt door "een levendige mix van woningen, bedrijfjes en voorzieningen". Utrecht heeft voor de Merwedekanaalzone een aparte omgevingsvisie opgesteld. In de Merwedekanaalzone geldt een afwijkende parkeernorm.

Healthy Street

In Londen is het [Healthy Street-concept](#) gelanceerd om lopen en fietsen te stimuleren met het motto 'A street that works for people is a street that is good for health'. Het concept bevat verplichte vereisten voor de inrichting van de binnenstad van Londen. De verwachte gezondheidsvoordelen zijn enorm. Een gezonde straat is volgens dit concept niet alleen aan fysieke kenmerken te herkennen, maar ook aan het feit dat men zich er welkom, veilig en relaxed voelt en dat de lucht er schoon is. Beleving is dus een essentieel kenmerk van een healthy street.

Beloopbaarheid

Walkability, beloopbaarheid of voetgangerscomfort is een maat voor het gemak waarmee in een gebied gelopen kan worden en is onder meer afhankelijk van obstakels, geparkeerde auto's en onderhoud, maar ook van persoonlijke beleving zoals bijvoorbeeld in het project '[Rotterdam loopt](#)'. Beloopbaarheid kan in het omgevingsplan opgenomen worden als omgevingswaarde. Komt de beloopbaarheid onder een bepaalde waarde, dan is het college verplicht een programma op te starten om die beloopbaarheid te verbeteren. Dat vereist dus monitoring. Het omgevingsplan bevat de omgevingswaarde, stelt eisen aan het monitoren en bepaalt dat er een programma is. In het programma staan de acties genoemd die uitgevoerd

moeten worden om beloopbaarheid (weer) op de gewenste waarde te brengen.

Zie voor inspiratie:

→ [Onderzoek naar beste Friese loopsteden](#)

→ [Meten, waarderen en publiceren van de beloopbaarheid van wijken en buurten](#)

Gezondheidsscan

De drie Brabantse GGD's hebben een [omgevingscan](#) ontworpen, waarmee gemeenten per wijk de kansen in beeld kunnen krijgen om de gezondheid van hun burgers te verbeteren. Omdat deze scan bij uitstek geschikt is om het thema gezondheid praktisch te maken in de instrumenten van de Omgevingswet, hebben de GGD's in 2019 de Aandeslag-Trofee gekregen

Thema: Duurzaam en gezond wonen

terug naar
overzicht
thema's

Dementievriendelijke omgeving

Voor mensen met dementie levert de leefomgeving vaak veel stress op. Met als mogelijk gevolg dat zij er al dan niet bewust voor kiezen om steeds minder naar buiten te gaan en daarmee in een maatschappelijk isolement komen. Een herkenbare en duidelijke inrichting van de omgeving kan eraan bijdragen dat mensen met dementie langer buiten kunnen bewegen. Voorbeelden zijn herkenningspunten, voldoende rustplekken en goed gebruik van kleuren en contrasten. Zie de [Toolkit dementievriendelijk ontwerpen](#). Ook in gedrag kan [iedereen bijdragen](#) de omgeving dementievriendelijk te maken, bijvoorbeeld door meer ontmoetingen te registreren met andere bevolkingsgroepen (basisscholen) en door specifieke trainingen aan loketmedewerkers te geven. Voor ideeën, kijk op [samendementievriendelijk.nl](#) en [hoe richt je de openbare ruimte beweegvriendelijk in voor mensen met dementie](#).

Overigens blijken ook niet-demente mensen baat te hebben bij dergelijke aanpassingen. Al relatief [kleinschalige veranderingen](#) in de sociale en fysieke omgeving kunnen ouderen aanzetten tot wandelen, zoals de hiervoor genoemde rustpunten in de omgeving.

Mensen met een beperking

Er zijn meer groepen mensen die problemen ervaren bij het bewegen in de fysieke leefomgeving. De stichting [Silvur](#) heeft bijvoorbeeld aanbevelingen verzameld voor architecten en bouwers voor inclusief ontwerpen en die gebundeld in het boek 'Zicht op ruimte'. Het kenniscentrum voor sport en bewegen heeft tips met betrekking tot sporten en bewegen voor mensen met een beperking.

→ [Gebouw inrichten voor meer bewegen](#)

Inspiratiedocument

Omgevingsvisie Merwedekanaalzone:

"De openbare ruimte in de Merwedekanaalzone is in principe autovrij. De ruimte is zoveel mogelijk ingericht voor (duurzaam) bewegen en prettig verblijven. Voor nood- en hulpdiensten en noodzakelijk verkeer blijft de autovrije ruimte toegankelijk. Het overig autoverkeer heeft alleen toegang met ontheffing. De ruimte om betaald (privé) auto's te parkeren is beperkt."

Over parkeernormen:

De gehanteerde parkeernorm voor de Merwedekanaalzone is 0,3 parkeerplaats per woning. Het restant van de parkeereis (0,7 totaal) wordt opgevangen met een combinatie van extra fietsvoorzieningen, ruimte voor deelauto's en parkeren op afstand.

Voorbeeld van parkeereisen in het omgevingsplan:

Het transformeren van gronden als bedoeld in artikel [] is uitsluitend toegestaan indien bij de aanvraag om een omgevingsvergunning aangetoond wordt dat de ontwikkeling ten minste voldoet aan de vereisten van duurzaamheid:

25%

- minimaal 25% van de nieuw te realiseren parkeervoorzieningen is voorzien van een elektrisch oplaadpunt of daarop is voorbereid

- minimaal 25% van de nieuw te realiseren parkeervoorzieningen is exclusief bestemd voor fietsen

Thema: Bewegende stad

terug naar
overzicht
thema's

Inspiratiedocument

Het concept bewegende stad geeft ruim baan aan de fietser en voetganger; in de Bewegende Stad is sport om de hoek, de Bewegende Stad is een speeltuin en in de Bewegende Stad wordt niet stil gezeten. In verschillende steden wordt dit concept omarmd, bijvoorbeeld in [Groningen](#) en in [Amsterdam](#). In Amsterdam definieert een Beweegatlas de opgave voor een plek of een gebied en biedt Beweeglogica de bouwstenen om aan die opgave te werken. Op basis hiervan wijzen gemeente en gebruikers plekken aan waar nog werk aan de winkel is. In een bewegende stad is speciale aandacht voor ouderen en voor bewoners van buurten waar minder wordt bewogen. Rotterdam legt in haar benadering van de bewegende stad de nadruk meer op lopen in het project '[Rotterdam loopt](#)'.

Fietsen stimuleren

[RingRing](#) is een dienst die fietsen stimuleert door aan fietskilometers voordelen te koppelen. Iedereen kan zich individueel aanmelden. Een app meet automatisch de gereden fietskilometers die bij aangesloten winkels kunnen worden ingewisseld. De kilometers tellen ook mee voor lokale initiatieven in je eigen buurt en als CO2-reductie bij je werkgever. Aangesloten zorgverzekeraars kunnen fietskilometers belonen.

Uitnodigend straatmeubilair

Straatmeubilair kan uitnodigen tot bewegen. Gebruik van een andere steensoort kan bijvoorbeeld uitnodigen tot skaten of fietsen. Dat hoeft dus niet duur te zijn. Een ander voorbeeld is het [multifunctionele beweegbankje](#).

De gemeente [Nijmegen](#) heeft samen met bewoners in diverse wijken beweegroutes aangelegd die bewoners stimuleren te bewegen in de openbare ruimte. De routes lopen door de wijk en bevatten fitnessstoestellen of straatmeubilair die gebruikt

kunnen worden voor oefeningen. Sommige routes zijn speciaal voor ouderen samengesteld met daarbij ook aandacht voor ouderen met dementie. Naast de mogelijkheid tot bewegen geven de beweegroutes ook aandacht aan het sociale aspect. Door de beweegroutes bijvoorbeeld samen te lopen en af te sluiten met een kop koffie worden mensen in de wijk ook samengebracht

Gezamenlijk gebruik van sportaccommodaties

Sporten en bewegen kunnen al gestimuleerd worden door barrières op te heffen. Bijvoorbeeld door te zorgen dat sportzalen van scholen ook van buitenaf bereikbaar zijn zodat ze buiten schooltijden gebruikt kunnen worden. Of schoolpleinen: na schooltijd kunnen de kinderen die in de buurt van de Narcis-Queridoschool in Bos en Lommer (Amsterdam) wonen op het schoolplein spelen, dat daartoe openbaar toegankelijk is gemaakt. De gemeente heeft afspraken over het beheer van het schoolplein gemaakt met het schoolbestuur. Ook andere accommodaties kunnen openbaar toegankelijk gemaakt worden voor sport en bewegen door goede afspraken te maken (ambitie 3 van 'uitvoeringsplan bewegen in openbare ruimte' uit het [Nationaal Sportakkoord](#)). Datzelfde geldt voor het 's avonds en in het weekend beschikbaar stellen van [parkeerterreinen](#) rond sportfaciliteiten, zoals in Zwolle gebeurt.

Thema: Bewegende stad

terug naar
overzicht
thema's

Inspiratiedocument

Stadsparken

Is er ruimte in de stad waarvan het gebruik verandert, bijvoorbeeld omdat bedrijven vertrekken? Dan kan die ruimte misschien ingericht worden om sporten en bewegen te stimuleren, zoals het [Singelpark](#) in Leiden of het [Rijn-Waal pad](#) bij Nijmegen.

Doortrappen

De omgevingswet gaat niet alleen over infrastructurele maatregelen, maar ook over activiteiten in de fysieke leefomgeving. Een programma kan dus ook gericht zijn op het stimuleren van samenwerking. Een voorbeeld is het programma 'Doortrappen' dat speciaal voor ouderen is ontwikkeld. Door samen te werken met bijvoorbeeld fysiotherapeuten, fietsmakers, klaverjasclubjes en de ouderenbond kunnen ouderen op logische momenten tips krijgen om veilig te fietsen. [Doortrappen](#) is een initiatief van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, de provincie Zuid-Holland en de vervoerregio Amsterdam.

Voorbeeldregels in omgevingsplan:

H2 (doelen):

- Dit omgevingsplan is in [gebied] mede gericht op het realiseren van duurzame en gezonde woonwijken.
- Het [gebied] wordt ontwikkeld tot hoogwaardig binnenstadgebied.
- Voor [gebied] wordt met het oog op de doelen, bedoeld in artikel 2.x, aanhef en onder a, b, en c, de kwaliteit aangegeven die het voetgangerscomfort dient te hebben zodat het gebruik van die locatie overeenkomstig de functie is. Het voetgangerscomfort wordt gemeten in [eenheden].

H3 (programma's)

- Het programma X is een plan als bedoeld in artikel 13.x van de wet.
- Programma X monitort het voetgangerscomfort in [gebied] en bevat acties die bij overschrijding van de in hoofdstuk 10 van dit plan opgenomen waarde worden uitgevoerd.
- Het college rapporteert elke 6 maanden over programma X.

H4 (aanwijzing van gebieden)

- Onze gemeente heeft duurzame en gezonde woonwijken.
- Duurzame en gezonde woonwijken zijn in het geografisch informatieobject [x] opgenomen.

H5 (toegestane activiteiten in gebieden)

- Zonder omgevingsvergunning is activiteit A verboden in duurzame en gezonde woonwijken.
- Dit verbod geldt niet voor ...
- Het college kan het verzoek om een omgevingsvergunning weigeren als ...

(hoofdstukindeling volgens VNG model omgevingsplan)

Programma:

Plan met concrete acties om doelen te realiseren. Indien omgevingswaarde in omgevingsplan: verplichting om te monitoren en eventueel actie te ondernemen om omgevingswaarde alsnog te halen.

Thema: Fietsstraten

terug naar
overzicht
thema's

Inspiratiedocument

Het stimuleren van fietsen kan op verschillende manieren, van het aanpassen van infrastructuur tot het aangaan van samenwerkingsverbanden.

Fietsstraten

[Fietsstraten](#) zijn erftoegangswegen binnen de bebouwde kom die voor fietsers een belangrijke hoofdroute vormen. Meestal is bij dat soort wegen geen ruimte om vrijliggende fietspaden aan te leggen. De uitdaging in de vormgeving is om zowel auto's als fietsers snel en veilig hun weg te laten vinden op dezelfde weg. Juridische instrumenten zijn beperkt tot het instellen van een snelheidslimiet van 30 km/h. Onder de Omgevingswet zijn meer mogelijkheden, door het definiëren van een functie 'fietsstraat' en die toe te passen op gebieden. Zie de voorbeelden voor de omgevingsvisie, het programma en het omgevingsplan.

Fietskoers 2025

Rotterdam zet met Fietskoers 2025 een versnelling in van de mobiliteitstransitie naar meer lopen, fietsen en openbaar vervoer door het maken van radicale keuzes:

1. Ruimte maken voor snelle en langzame fietsers;
2. Mobiliteitshubs, deelmobiliteit en verbeteren fietsparkeren;
3. Meer aandacht voor nieuwe fietsers en veilig fietsen;
4. Oprichten van een fietsalliantie.

De [Fietskoers](#) geeft voor elke stap bouwstenen om de mobiliteitstransitie te halen. Er is bij één bouwsteen (nr. 18) verbinding gelegd met de Omgevingswet: "Bij nieuwbouw en renovatie wordt voldoende, op de toekomst ingerichte fietsparkeercapaciteit geboden. Daarbij maakt men gebruik van de Rotterdamse fietsparkeernormen en de eisen in het bouwbesluit of omgevingsvisie voor de aanwezigheid van fietsparkeerplaatsen bij woningen."

Perspectief Fiets

[Perspectief Fiets](#) (Noord-Holland): geeft het vernieuwde fietsbeleid vorm en levert input voor de Omgevingsvisie van Noord-Holland.

Programma fietsstraten:

Plan voor transitie van straten naar fietsstraten, inclusief termijnen, participatieplan, uitkoopregelingen, subsidies, begroting et cetera.

Monitoren van de verhouding fietsers-gemotoriseerd verkeer, bijvoorbeeld elke twee maanden.

Acties beschrijven wanneer die verhouding een bepaalde waarde heeft.

Indien het omgevingsplan deze verhouding als omgevingswaarde heeft benoemd, is dit programma een verplicht programma.

Thema: Fietsstraten

terug naar
overzicht
thema's

Inspiratiedocument

Fietsvisie als bijdrage aan de omgevingsvisie

Dat het opstellen van een omgevingsvisie niet alleen een taak voor de gemeente hoeft te zijn bewijst de Fietsersbond Nieuwegein. De Nieuwegeinse afdeling heeft een eigen '[fietsvisie](#)' opgesteld in samenspraak met verschillende lokale stakeholders. De fietsvisie is aangeboden aan de gemeenteraad om op te nemen in de overkoepelende omgevingsvisie van de gemeente Nieuwegein.

Gemeenten kunnen ook zelf actieve groepen in de gemeente vragen om hun visie en ideeën aan te leveren als onderdeel van de participatiestrategie rond het opstellen van de instrumenten van de Omgevingswet.

Ambitie in omgevingsvisie:

Onze gemeente streeft naar een nieuwe verdeling van ruimte ten gunste van fietsers, of: we hebben de ambitie om de snelheid van gemotoriseerd en fietsverkeer gelijk te trekken waar die twee mengen.

In het omgevingsplan:

- Het bestaan van de fietsstraat introduceren door te stellen 'er zijn fietsstraten'.
- Zie voorbeeld van de schoolzones.
- Aanwijzen van fietsstraten met inrichtingseisen.
- Activiteiten te verbieden die niet bij die functie passen, of juist activiteiten die er wel bij passen te stimuleren.
- Vergunningstelsel introduceren: parkeerrestricties regelen bij de functie 'fietsen' (geen langsparkeren bijvoorbeeld), minimale trottoirbreedtes, et cetera.
- Eisen aan vergunningen in het gebied dat de functie 'fietsen' heeft gekregen, om de functie te versterken. Bijvoorbeeld maximale winkelopervlakten, percentage horeca, et cetera;
- Eventueel omgevingswaarde introduceren: vanaf bepaalde verhouding fietsers-gemotoriseerd verkeer wordt een straat een fietsstraat. Dan is het fietsstraat programma een verplicht programma.

Thema: Buitengebied

terug naar
overzicht
thema's

Inspiratiedocument

De Omgevingswet beschermt fiets- en wandelroutes. Die zijn namelijk beschermd in het Besluit Kwaliteit Leefomgeving van de Omgevingswet:

Artikel 5.161b (behoud landelijke fiets- en wandelroutes)

Voor zover een omgevingsplan voorziet in nieuwe ontwikkelingen die de landelijke fiets- en wandelroutes, genoemd in bijlage XVI, kunnen doorsnijden, wordt het belang van de instandhouding van deze fiets- en wandelroutes bij het omgevingsplan betrokken.

In het omgevingsplan moet dus worden opgenomen hoe fiets- of wandelroutes in het buitengebied worden gewaarborgd of hersteld wanneer nieuwe ontwikkelingen ze dreigen te doorbreken

Stimuleren en uitbreiden van fiets- en wandelruimte

Een eenvoudige manier om wandelruimte te creëren is om [klompenpaden](#) te stimuleren, een pad dat over verschillende grondgebieden gaat, vaak onverhard is en gratis toegankelijk voor voetgangers. De meeste provincies hebben routebureaus, die veel nieuwe routes maken. Wie een idee heeft voor een nieuw klompenpad kan met die bureaus contact opnemen. Zij stemmen dan verder af met de grondeigenaren, gemeenten en provincies.

Indicator beweegvriendelijke omgeving

De kernindicator Beweegvriendelijke Omgeving laat zien hoe de publieke ruimte in de fysieke woonomgeving scoort (op een vijfpuntschaal) op de mogelijkheid voor mensen om te sporten en te bewegen. Zie onder meer het [Nationaal Sportakkoord](#). Zo'n indicator leent zich voor opname in het omgevingsplan als omgevingswaarde.

Regionale Fietsroutes

De provincie Gelderland zet vol in op goede fietspaden en snelle, veilige [fietsroutes](#). Daartoe heeft de provincie in de omgevingsvisie '[Gaaf Gelderland](#)' de ambitie opgenomen dat in 2030 35% van het totaal aantal verplaatsingen met de fiets gebeurt. Dat komt mooi overeen met de ambitie van Tour de Force: in 2025 20% meer fietsgebruik dan in 2015.

Wanneer deze ambitie van Gelderland als omgevingswaarde in de Omgevingsverordening zou worden opgenomen, verplicht de provincie zichzelf om te monitoren hoeveel fietsverplaatsingen er zijn en om via een programma eventueel wat extra activiteiten te ontplooiën.

Om de fietsroutes veilig te maken, legt Gelderland [snelle fietsroutes](#) aan met voldoende breedte. Fietsroutes worden comfortabel en aantrekkelijk gemaakt, waarvoor deze [brochure van het Fietsberaad](#) wordt gebruikt. Gemeenten die een [aantrekkelijke fietsroute](#) willen aanleggen, kunnen daarvoor subsidie krijgen.

Omgevingsvisie Oldambt

"De gemeente zet in op veilige en aantrekkelijke fiets- en wandelverbindingen om bewegen te bevorderen. De gemeente wil bij de inrichting van de omgeving samenwerken met betrokkenen om te komen tot een gezonde fysieke en sociale leefomgeving. Het is daarom belangrijk dat de structuur van wegen, fiets- en wandelroutes, vaarwegen, kabels, digitale verbindingen en OV-verbindingen zijn afgestemd op de gewenste vervoersbehoeften en sociale contacten."

Thema: Buitengebied

terug naar
overzicht
thema's

Inspiratiedocument

Als gemeente of als initiatiefnemer kun je ook aan bijdragen aan het BO-MIRT overleg. Zie bijvoorbeeld de [leidraad van de vervoerregio Amsterdam](#) om mobiliteitsambities concreet te maken. Door het opstellen van een gebiedsgericht MobiliteitsProgramma van Eisen (MPvE) kunnen de voorwaarden voor verdere ontwikkelingen worden vastgelegd. Typisch iets voor opname in de gemeentelijke omgevingsvisie!

Voorbeeld buitenruimte in het omgevingsplan:

Artikel X Buitenruimte

X.1 Toegelaten activiteiten

Ter plaatse van de functie 'Buitenruimte' zijn de volgende functies en activiteiten toegestaan:

- Activiteiten die bijdragen aan het in standhouden, ontwikkelen en beleven van het groen en landschappelijke waarden;
- Parkeren;
- Wegen, voet- en fietspaden;
- Het aanleggen van onverharde paden;
- Activiteiten die bijdragen aan het instandhouden en ontwikkelen van de Waterhuishouding en natuurlijke waarden;
- Activiteiten die gericht zijn op natuur- en landschapsbeleving, zoals wandelen en fietsen;
- Et cetera.

Suggestie voor Programma instandhouding fiets- en wandelroutes:

Voor zover het omgevingsplan van deze gemeente voorziet in nieuwe ontwikkelingen die de landelijke fiets- en wandelroutes, genoemd in bijlage XVI kunnen of zullen doorsnijden, wordt via dit programma gewaarborgd dat deze fiets- en wandelroutes in stand blijven, danwel binnen 2 jaar hersteld zijn.

Het college doet elke 6 maanden verslag aan de gemeenteraad over de voortgang van dit programma instandhouding fiets- en wandelroutes.

Thema: Schoolzones

terug naar
overzicht
thema's

De Omgevingswet biedt de mogelijkheid om gebieden te beschrijven waar sommige activiteiten wel en andere liever niet of alleen via een vergunning mogelijk zijn. Dat is ook mogelijk met schoolzones. Een schoolzone kan als functie worden toegewezen aan gebieden, waarbij activiteiten benoemd worden die –al dan niet met een vergunning- toegestaan zijn. Zie bijgaande voorbeelden voor de omgevingsvisie, het programma en het omgevingsplan.

Veilig fietsen naar school

Met name rond scholen zijn de infrastructurele maatregelen beperkt. Samenwerking, communicatie en gedrag kunnen echter ook heel goed in een programma worden opgenomen als in te zetten maatregelen. Onder meer [Fietzersbond](#), [ANWB](#) en [VVN](#) zetten zich in voor fietsende schoolkinderen. Binnen het [Kennisnetwerk SPV](#) (Strategisch Plan Verkeersveiligheid) werken deze en andere partijen samen aan pilots 'veilig fietsen naar school'.

Schoolstraten

Een [schoolstraat](#) is een Belgische uitvinding. Het doel is om de verkeerschaos in de schoolomgeving te beperken aan het begin en het einde van de schooldag. De straat aan de ingang van de school, wordt aan het begin en het einde van de schooldag een half uurtje afgesloten voor (inrijdend) gemotoriseerd verkeer. Om de tijdelijke afsluiting een succes te maken is samenwerking nodig tussen buurtbewoners, ouders, gemeente, leerkrachten en leerlingen.

Inspiratiedocument

Programma:

Een programma Schoolzone regelt dat een schoolomgeving in de loop van enkele jaren omgevormd wordt tot de gewenste kwaliteit door middel van vergunningenbeleid.

Daarin kan van alles geregeld worden, zoals vergunningsstelsel voor bevoorrading (geluid, gewicht, tijden), eisen aan (sterkte van en beweging in) lichtreclames gedurende schooltijden, maximale winkeloppervlaktes binnen de schoolomgeving, eisen aan gezondheid van de verkochte waren, verplichting tot oprichten van speelmogelijkheden (gekoppeld aan aantal bouwlagen), et cetera. Er kan een bepaling zijn dat de verkeerssituatie zodanig moet zijn ingericht dat kinderen tot twaalf jaar daarin veilig kunnen vertoeven, met een verwijzing naar een beleidsregel waarin staat hoe en door wie dat beoordeeld wordt.

In omgevingsvisie:

- Er zijn schoolzones.
- In schoolzones wordt rekening gehouden met de behoeften van schoolgaanden. Het is er rustig, veilig en de leeftijdsopbouw is gemengd.

Opnemen in het Omgevingsplan:

- Verwijzing naar het programma Schoolzone (zie hierboven).
- Welke waarden het programma Schoolzone monitort en welke acties ondernomen worden bij overschrijdingen.
- Aanwijzen van schoolzones.
- Activiteiten beschrijven die in schoolzones zijn toegestaan.
- Activiteiten beschrijven die in schoolzones zijn verboden behalve als vergunning wordt verleend, met de voorwaarden voor die vergunning.

Thema: Samenwerken en participatie

terug naar
overzicht
thema's

Inspiratiedocument

De Omgevingswet gaat er vanuit dat overheden, burgers en initiatiefnemers nog meer dan nu samenwerken bij het nastreven van de doelen van de wet. Voor het bereiken van een beweegvriendelijke omgeving kan dat ook niet anders. Er is namelijk niet één partij die zich bezig houdt met een gezonde leefomgeving. Binnen de gemeente zijn er al verschillende beleidsterreinen die zich op één of andere manier bezig houden met de gezondheid van de fysieke leefomgeving, zoals ruimtelijke ordening, infrastructuur, mobiliteit, volksgezondheid, wonen, sport, onderwijs, veiligheid, zorg, natuur en milieu. Ook de gemeente kan het niet allemaal alleen. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet kunnen andere partijen initiatief nemen bij het stimuleren van een beweegvriendelijke omgeving, denk aan individuele burgers, buurtverenigingen, woningcorporaties, projectontwikkelaars, enzovoorts.

Zie voor tips bijvoorbeeld gezondeleefomgeving.nl

Participatie

Participatie van alle belanghebbenden is een goede manier om een integrale benadering van de beweegvriendelijke omgeving voor elkaar te krijgen. Vroegtijdig verkennen van mogelijkheden kan de kwaliteit van oplossingen vergroten en samenwerking bij de realisatie vergroot draagvlak en acceptatie. De Omgevingswet geeft niet aan wat onder participatie verstaan moet worden, ook de huidige zienswijzprocedure wordt als participatie beschouwd.

Bekijk de inspiratiegids participatie op aandeslagmetdeomgevingswet.nl

Participatie heeft een belangrijk plaats in de verschillende instrumenten van de Omgevingswet:

- Bij het maken van een omgevingsvisie geeft de overheid aan hoe burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen bij de voorbereiding zijn betrokken en wat de resultaten daarvan zijn (artikel 10.7 van het omgevingsbesluit).
- Als een overheid een programma heeft gemaakt dan moet daarin staan hoe zij burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen bij de voorbereiding heeft betrokken en wat de resultaten daarvan zijn (artikel 10.8 van het omgevingsbesluit).
- Bij het vaststellen van een omgevingsplan geeft de gemeente van tevoren aan hoe burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen bij de voorbereiding worden betrokken. Bij het vaststellen van het omgevingsplan geeft de gemeente aan hoe die participatie is verlopen en wat de resultaten daarvan zijn (artikel 10.2 van het omgevingsbesluit).
- Ook bij het projectbesluit is participatie een vast onderdeel (artikel 5.3 van het omgevingsbesluit).
- Bij het aanvragen van een omgevingsvergunning moet de aanvrager aangeven of er overleg is geweest met belanghebbenden en wat er met het resultaat is gedaan (artikel 7.4 van de omgevingsregeling).

Thema: Samenwerken en participatie

terug naar
overzicht
thema's

Inspiratiedocument

Samenwerken

Bewoners kunnen sterker staan tegenover grotere instituten als ze samenwerken. Omdat je samen groter en steviger bent, kan dit voor het nodige (financiële) tegenwicht zorgen tegenover andere partijen die ook iets in de wijk willen. Verbinding zorgt dan voor meer zeggenschap en voor een meer samenhangende visie van bewoners op wijkontwikkeling.

Kijk voor tips en ideeën op de volgende sites:

- [LSA - Samen kom je verder](#)
- [RIVM - Gezonde leefomgeving](#)
- [Kenniscentrum Sport & Bewegen](#)

Bij welke gemeentelijke instantie moet je zijn om je ideeën te laten landen?

Omgevingsvisie:
Ambtenaren en
gemeenteraad

Programma:
Ambtenaren en
wethouders

Omgevingsplan:
Ambtenaren en
gemeenteraad

Colofon

Dit inspiratiedocument is een initiatief van samenwerkende partijen VNG, Tour de Force en CROW-KpVV.

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) is de organisatie die alle gemeenten in Nederland en de overzeese gebieden verbindt. De vereniging heeft als doel om de lokale overheid te versterken, zodat gemeenten hun inwoners optimaal kunnen bedienen.

Tour de Force is een krachtige samenwerking tussen overheden, marktpartijen, maatschappelijke organisaties, kennisinstututen en platforms die zich inzetten voor een sterker fietsbeleid in Nederland.

Het doel van CROW-KpVV is om door middel van kennis bij te dragen aan de behoefte van de decentrale overheden op het gebied van mobiliteit. Ze ontwikkelt kennis die ondersteunt bij de beleidsontwikkeling en -uitvoering.

Uitgave
CROW, Ede

Jaar van uitgave
2020

Tekst
Korbee & Hovelynck BV

Redactie
Wilma Slinger (CROW), Syb Tjepkema (gemeente Zwolle), Sietze Faber (gemeente Amsterdam) en Herbert Korbee (Korbee & Hovelynck)

Vormgeving en realisatie
Niels Vrijdag

Inspiratiedocument

